

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samhällskunskap

Mångkultur, vad, när, hur?

- En kvalitativ studie om pedagogers uppfattning kring mångkultur
och mångkulturellt arbete i skolan.

Examensarbete i samhällskunskap

VT 2014

Johanna Eklund

Handledare: Nuhi Bajqinca

Antal ord: 11 369

Abstract

En av skolans viktigaste uppgifter är att stimulera lusten till det livslånga lärandet. Skolan är en mötesplats där individer från hela samhället möts och sätts samman. Sverige är idag ett mångkulturellt land, pedagoger möter varje dag elever med olika kulturer, bakgrunder, samhällsklasser, erfarenheter och upplevelser. Skolan är därför i allra högst grad en mångkulturell plats. Pedagogens kognitiva förmåga att kunna förstå och hantera olika möten med elever är av yttersta vikt för att få en fungerande skola. Tidigare forskning visar på en problematik med införandet av mångkulturellt arbete i skolan, samt att det råder delade meningar om vad fenomenet mångkultur innebär. (SOU 1996:143)

Min studie har som syfte att undersöka fenomenet mångkultur i skolan och titta närmare på hur pedagoger upplever mångkultur och mångkulturellt arbete i skolverksamheten. Frågeställningarna i studien lyder; Vilka uppfattningar uttrycker pedagogerna om fenomenet mångkultur? Hur upplever pedagoger att mångkultur behandlas i skolverksamheten?

En kvalitativ metod har används, där uppsatsen empiri består av samtalsintervjuer med fem pedagoger som är verksamma på samma skola. Teoretiskt ramverk i studien utgörs av det sociokulturella perspektivet och tidigare forskning och definition av fenomenet mångkultur.

Resultaten i studien visar att pedagogernas uppfattningar om mångkultur är spridd och tar sig i uttryck flera olika former. Mångkultursarbetet i skolan saknar tydliga arbetsstrukturer och tydlig förankring i verksamheten, men pedagogerna själva upplever att de jobbar med mångkultur genom att lyfta individen, tolerans och allas lika rättigheter, samt att det är möjligt att jobba mångkulturellt i den egna undervisningen.

Sökord: Mångkultur, skola, pedagog, mångkulturell undervisning, värdegrund

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.2 Vetenskapligt problemområde	5
1.3 Syfte	6
1.4 Avgränsningar.....	6
1.5 Förtydligande	7
1.6 Disposition	7
2. Bakgrund	7
2.1 Mål och visioner om mångkultur i de olika styrdokumenterna: Lgr80, Lpo94 och Gy11 ..	8
2.1.1 Lgr80	8
2.1.2 Lpo94	9
2.1.3 Gy11	10
2.1.4 Internationella perspektivet	10
2.1.5 Likabehandlingsplan mot kränkande behandling.....	10
2.1.6 Internationalisering.....	11
3. Tidigare forskning	13
4. Teori.....	15
4.1 Teori om mångkultur	15
4.2 Sociokulturella perspektivet.....	17
4.3 Sammanfattning:	18
5. Metod	19
5.1 Kvalitativ metod.....	19
5.2 Etiska aspekter.....	20
5.3 Validitet	21
5.4 Generaliserbarhet	21
5.5 Genomförande	21
5.6 Urval.....	22
5.7 Analysmetod.....	23
6. Resultat.....	24
6.1 Sammanfattning av varje enskild intervju.....	24
6.2 Jämförelse mellan de olika pedagogernas svar:	26
6.2.1 Tema 1: Uppfattningar kring fenomenet mångkultur	26
6.2.2 Tema 2: Lärarrollen i relation med mångkultursarbete:	28
6.2.3 Tema 3: Skolans arbete med mångkultur	30
7. Analys och diskussion	32
7.1 Tema 1: Uppfattning kring fenomenet mångkultur	32
7.1.2 Tema 2: Lärarrollen i relation med mångkultursarbete:	33
7.1.3 Tema 3: Skolans arbete med mångkultursarbete;.....	35
8. Slutsatser	36
8.1 Relevans för lärarprofessionen	37
8.2. Fortsatt forskning	38
9. Litteraturlista;	39
12. Bilagor	41
Intervjuguide	41

1. Inledning

"Strax efter Triangeln, på Södra Förstadsgatan, börjar Malmö sakta men säkert vittra bort och Sverige slutar vara Sverige. Barasådar. Plötsligt blir allt bara så multikulturellt. Så annorlunda och stimulerande och fritt. Så konstnärligt! Där finns kryddor, grönsaker, allt-kostar-10-kronor-affärer, affärer med allt från musik till oliver, och alla möjliga slags blinkande och sjungande prydnadsföremål. Där finns ”mångkultur”. [...] (Bakhtiari 2006, s. 288-289)

Där finns mångkultur skriver Bakhtiari i romanen *Kalla det vad fan du vill*, där vi får följa familjen Irandoust från Iran och deras möte med det svenska samhällets kultur och värderingar. Vad är mångkultur och börjar den strax efter Triangeln i Malmö som Bakhtiari skildrar i sin roman? Mångkultur är ett laddat och svårdefinierat fenomen med flera olika innebörder och betydelser. Detta gör att det i diskussionen om mångkultur lätt kan uppstå förvirring. (Andersson & Sander 2009)

I ett mångkulturssamhälle beskrivs och skildras det ofta hur flera olika kulturer möts, hur minoritetsgrupper och majoritetsgrupper lever tillsammans. Skolan är en social och kulturell viktig mötesplats där människor ifrån olika grupper möts varje dag både ifrån minoritetsgrupper och majoritetsgrupper. I Gy11 beskrivs det att skolan ska stärka olika förmågor hos alla som verkar där och vara en mötesplats för alla samt jobba för en kulturell mångfald. (Gy11, s 5).

Idag pratar vi ofta om att Sverige är ett mångkulturellt land och fenomenet mångkultur har ett starkt fäste i vår vokabulär och har utvecklats i olika styrdokument gällande skolan.

Sammansättningen av elever i klasserna ser helt olik ut mot vad den gjorde innan andra världskriget. Från att det historiskt tidigare varit mer homogena klasser med elever som hade liknande bakgrunder möter pedagoger idag klasser med elever från olika kontinenter och bakgrunder. Det har skett en förändring i läraryrket i mötet med det mångkulturella samhället. Det ställs idag stora krav på pedagogens kognitiva förmåga, i mötet med eleverna måste pedagogen kunna förstå och möta alla elever med olika bakgrunder samt erfarenheter. (SOU 1996:143:12) Trots politiska krav och en samhällig debatt om mångkultur, har det riktats kritik mot att skolan inte i tillräcklig utsträckning jobbar med mångkulturellt arbete. (Hällgren, Granstedt & Weiner 2006, s 4)

Under min lärarutbildning har jag haft praktik på flera olika skolor och mött klasser med elever från olika bakgrunder, kulturer, samhällsklasser och länder. Många gånger har fenomenet mångkultur dykt upp i olika sammanhang och situationer. Mitt intresse för fenomenet mångkultur har växt fram i samband med debatten i media och i mötet med elever och pedagoger. Frågan som väckts i mig är hur upplever pedagoger att de arbetar med mångkultur i skolan och hur ser de och upplever de fenomenet mångkultur?

1.2 Vetenskapligt problemområde

Det valda problemområdet är mångkultur i skolan, med fokus på hur pedagoger uppfattar och upplever mångkultur och mångkultursarbetet i skolan. Skälet till det valda problemområdet är att diskussionen om mångkultur finns på flera nivåer i samhället. Diskussionen tar sig uttryck i exempelvis bland allmänheten, hos politiker i media och i diskussionsforum. (Runfors, 2003 s, 99).

Diskussionen om mångkultur i skolan är högst aktuell och utvecklingen av mångkultursarbete i skolan har börjat ändra form. Från att tidigare haft stort fokus på språkinläring har man nu en större och mer komplex syn på mångkultur där bland annat rasism och främlingsfientlighet börjat diskuteras i samband med mångkultursfrågor. (Hällgren et al., 2006, s 3).

Tidigare forskning visar på en komplexitet gällande uppfattningen och definitionen av fenomenet mångkultur. Andersson och Sander lyfter att mångkultur är ett svårtolkat begrepp och samtidigt svårtdefinierat på grund av sin relativitet, samt att de mänskliga miljöerna är mångfaldiga och pluralistiska. (Andersson & Sander 2009, s 27-28)

Trots en stark offentlig retorik om införandet av mångkultursarbete i skolan har det i praktiken inte skett någon realisering av mångkultursarbetet i skolan hävdar Camilla Hällgren, Lena Granstedt och Gaby Weiner. (2006) Anledningen som anges till varför det inte har skett förklaras utifrån att realiseringen förväntas genomföras utan en diskussion och problematisering av hur det ska ske. (Hällgren et al., 2006, s. 4)

"Några av de viktigaste slutsatserna är att det behövs en stärkt lärarutbildning där frågor om interkultur/mångkultur/antirasism blir en självklar del av grundutbildningen." (Hällgren et al., 2006, s 4) Som det beskrivs i citatet ovan är en av slutsatserna att pedagoger behöver bli

stärkta och få mer utbildning i mångkulturellt arbete. Eklund beskriver i likhet med Hällgren et al. hur det mångkulturella inslaget i skolan är på ett ideologiskt och formellt plan och bara utgör en liten del av olika mål. Mål som kan väljas och prioriteras bort av pedagogerna. För att mångkultur ska få genomslag i skolverksamheten gäller det att pedagoger och annan skolpersonal aktivt väljer att prioritera det. (Eklund 2003, s. 253) Med utgångspunkt i svårigheter av uppfattandet av fenomenet mångkultur och komplexiteten med att införa mångkulturellt arbete i skolan tycker jag det är av yttersta relevans att undersöka hur pedagoger uppfattar mångkultur och mångkulturellt arbete i skolan.

1.3 Syfte

Med studien vill jag undersöka fenomenet mångkultur och mångkulturellt arbete i skolan utifrån pedagogens perspektiv och undersöka hur fenomenet upplevs i skolverksamheten, detta genom en kvalitativ metod med intervjuer.

Frågeställningar som står i fokus för studien är;

- Vilka uppfattningar uttrycker pedagogerna om fenomenet mångkultur?
- Hur upplever pedagoger att mångkultur behandlas i skolverksamheten?

1.4 Avgränsningar

Min studie kommer att utgå ifrån pedagogens perspektiv, för att kunna fokusera på hur pedagoger upplever fenomenet mångkultur i skolverksamheten. Jag har valt att göra den avgränsningen på grund av att hade jag valt att ta in ett elevperspektiv hade inte arbetet syftat till att svara på mitt syfte och mina frågeställningar.

Jag kommer också att avgränsa mig i bakgrunden till de tre läroplanerna Lgr80 läroplan från 1980 från grundskolans senare år och Lpo94, 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet för att avsluta med den nuvarande läroplanen för gymnasiet Gy11 läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011. Anledningen till det valda tidspannet är att mångkultur var ett relativt nytt begrepp i början av 90-talet i Sverige. Men diskussionen om mångkultur började få mer fäste under 90-talet i större utsträckning än tidigare. (Ljungberg 2005, s. 111) Genom att studera Lgr80 kan man se hur utvecklingen sett ut kring styrdokument i skolan innan diskussionen om mångkultur fick fäste och blev aktuell och sen kunna sätta det i relation till dagens situation och utveckling.

1.5 Förtydligande

I studien kommer jag att använda mig av förkortningar för de tre läroplanerna Lgr80 läroplan från 1980 från grundskolans senare år, Lpo94, 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet och läroplanen för gymnasiet Gy11 läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011. Förkortningarna blir Lgr80,Lpo94 och Gy11.

1.6 Disposition

Inledningsvis kommer en bakgrund till ämnet mångkultur presenteras samt hur den svenska skolan och de tre läroplanerna Lgr80, Lpo94 och Lgy11 har behandlat mångkultur. Efter det kommer en översikt kring tidigare forskning som gjorts på området. Vidare presenteras den teoretiska utgångspunkten för analysen som sedan följs av metoddelen. Avslutningsvis presenteras studiens resultat varpå en analys och slutdiskussion.

2. Bakgrund

I detta kapitel vill jag ge en historisk bakgrund kring fenomenet mångkultur och en överblick kring skolans mångkultursarbete.

Den svenska skolan har de senaste decennierna genomgått många förändringar i samtakt med det svenska samhället. Med det svenska välfärdssamhället och den svenska modellen har ett nytt Sverige vuxit fram efter andra världskriget. En av de större förändringarna som skett är att Sverige idag i större utsträckning är ett mångkulturellt land genom invandringen till Sverige efter andra världskriget. (SOU 1996:143:137-138)

I takt med en blomstrande ekonomi behövde Sverige ta in arbetskraftinvandring under 60-70 och talet och senare på 90-talet asylinvandring. Människor som från en början var tänkta för att komma hit och arbeta och sen åka hem, blev svenska medborgare samt en del av det svenska samhället.(Hällgren et al., 2006 s. 12-14) 1974 ändrades grundlagen genom ett riksdagsbeslut där man bestämde att Sverige skulle vara ett mångkulturellt land. 1975 tog riksdagen också beslut om de invandrapolitiska målen som skulle verka för jämlikhet,

valfrihet och samverkan, för att stärka invandrares rättigheter i det svenska samhället ytterligare. (Westin 1999, s. 25).

Sverige har alltid varit ett land med mångfald med olika grupper från kulturella och etniska minoritetsgrupper som samer och finlandssvenskar, dock inte i samma utsträckning idag som i jämförelse med före andra världskriget. När man idag pratar om mångkultur syftar man oftast till den invandring som skett i Sverige efter andra världskriget som ökat den etniska och kulturella mångfalden. (Westin, 1999, s. 24)

Tidigare var det lättare att bevara iden om en stark ensam dominerande enhetskultur, som bygger på iden om en gemensam delad kultur där hela den svenska befolkningen ingår. "När bilden av den gemensamma och enhetliga svenska kulturen som ibland fungerat som förtryckande mot det som bedömts vara utanför nu börjar lösas upp kan det uppstå nya förutsättningar för ett samtal över kulturgränserna.". (SOU 1996:143:11) I undervisningen tidigare utgick man ifrån att alla elever hade samma förståelse och insikt i den gemensamma enhetskulturen. Idag är det svårare att undervisa som pedagog när undervisningen inte på samma sätt kan bygga på en kulturell heterogenitet. Det har då också skett en förändring i lärarrollen, där den kognitiva kunskapen att kunna förstå och anpassa sig till eleverna och olika situationer i klassrummet är av stort värde. (SOU 1996:143:12)

2.1 Mål och visioner om mångkultur i de olika styrdokument: Lgr80, Lpo94 och Gy11

För att kunna ge en överblick över hur skolan har arbetat med mångkultur har jag valt att gå igenom två äldre läroplaner samt den nuvarande läroplanen för gymnasiet. Jag valde att börja med Lgr80 och sedan Lpo94 för att avsluta med den nuvarande läroplanen för gymnasiet Gy11.

2.1.1 Lgr80

I Lgr80 finns inte fenomenet mångkultur med. Däremot lyfter man under rubriken Skolans mål att elever med annat hemspråk än svenska har rätt att bli stärkta i sin språkutveckling och kultur. Senare i avsnittet om hemspråk står följande; ”Syftet med undervisningen är vidare att

eleverna senare skall kunna utveckla tvåspråkighet som gör det möjligt för dem att känna sig hemma i två kulturer.” (Lgr 80, s. 58)

Genomgående för Lgr80 är att fokus ligger på att elever som inte räknas som ”etniskt svenska” ska med hjälp av språkinsatser och stöttning i sin egen kultur få möjlighet att vara en del av skolan och det svenska samhället. I Lgr80 läggs stor vikt vid att fostra eleverna.

”Detta innebär bl. a att skolan skall fostra eleverna till insikt om att ingen människa får utsättas för förtryck och att ingen med problem och svårigheter får lämnas åt sitt öde. Var och en har ett ansvar för att försöka minska andra människors smärta, lidande och förnedring.” (Lgr80,s 19)

Men vilka orättvisor och förtryck som en människa kan utsättas för redogör inte Lgr80 lika tydligt.

2.1.2 Lpo94

Som tidigare nämnt är mångkultur ett relativt nytt fenomen och tog sin form i Sverige under 90-talet. I läroplanen Lpo94 nämns för första gången kulturell mångfald. ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.”(Lpo94, s. 4)

Lpo94 förespråkas det att pedagoger och elever ska ha ett positivt förhållningssätt till mångkultur och det mångkulturen erbjuder skall ses som en resurs och tillgång för verksamma inom skolan. ”När texten kringgår de mer svårbemästrade frågor som dominerar offentlig debatt kan den hålla sig inom ramen för olika och sinsemellan motsägelsefulla budskap om det politiskt korrekta.”(Runfors 2006, s. 141) Kritik riktas mot att Lpo94 har en reflexiv förhållning till mångkultur, bland annat av Ann Runnfors. Runnfors menar att mångkultur förespråkas i Lpo94 så länge de verkar inom den "vanliga normen" och de oförhandlingsbara värdena inte hotas.

2.1.3 Gy11

Samma citat som yttras i Lpo94 om kulturell mångfald upprepas i Gy11. Skolan skall ses som en social och kulturell mötesplats där elever, lärare och andra verksamma inom skolan skall stärka varandra. I Gy11 lyfter man också att elevers identitet ska inte bara kopplas till den svenska identiteten utan också till den nordiska, europeiska och globala. (Gy11,s. 5)

Visionen om mångkultur fortsätter under kapitlet 2:2 Normer och värden beskrivs skolans mål för varje elev med bland annat;

- kan samspela i möten med andra människor utifrån respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia. (Gy11, s. 11)

Under rubriken Läraren ska i Gy11 står följande;

- klargöra det svenska samhällets grundläggande demokratiska värden och de mänskliga rättigheterna samt med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan dessa värden och rättigheter och faktiska händelser.
- öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa, (Gy11,s. 12)

De ovanstående punkterna lyfter de demokratiska värdena vikten av tolerans och att eleven ska göra aktiva ställningstagande utifrån sina egna reflektioner.

2.1.4 Internationella perspektivet

I både Lpo94 och Gy11 diskuteras det internationella perspektivet som skall medverka till att elever får en ökad förståelse för den kulturella mångfalden i Sverige och för sin egen situation. För att vidare kunna sätta deras upplevda egna verkligheten i ett större globalt sammanhang som i sin tur utvecklar förståelsen för den egna situationen.(Lpo94, s . 6 ; Lgy11, s.7)

2.1.5 Likabehandlingsplan mot kränkande behandling

Från och med den 1 januari 2009 måste varje skola ha en likabehandlingsplan och årlig plan mot kränkande behandling. Diskriminerings ombudsmannen har tagit fram en handledningsplan *Lika rättigheter i skolan* för att stödja och vägleda likabehandlingsarbetet i sin helhet i skolor. (DO 2012) Under rubriken Främja likabehandling oavsett etniskt tillhörighet, lyfter man värdet att ge lärare utbildning i interkulturell pedagogik och hur kulturell mångfald kan tillföra positiva upplevelser för eleverna i deras studiemiljö. Vidare lyfts vikten av stötta modersmålsundervisningen och att belysa rasismens idéhistoria med fokus på nationella minoriteters historiska situation. (DO 2012, s. 30)

2.1.6 Internationalisering

Under rubriken Förståelse och medmänsklighet i Lpo94 lyfts det svenska samhällets internationalisering och de krav som ställs på eleverna med internationalisering. Elever ska uppmuntras till att se värdet med en kulturell mångfald. (Lpo94, s. 3) Internationaliseringen lyfts också fram i Gy11 i det internationella perspektivet, där ett internationellt perspektiv krävs för att kunna förstå den egna verkligheten i ett större globalt sammanhang och för att eleven ska bidra till att skapa en internationell solidaritet. Perspektivet skall också medverka till att elevernas förståelse och kunskap för den kulturella mångfalden i Sverige. (Gy11,s. 7) Men vad syftar och innebär begreppet internationalisering? Slår man upp ordet i nationalencyklopedin kommer följande förklaring;

Internationalisering, process som leder till att företeelser som tidigare varit inomnationella förflyttas till en mellan- eller överstatlig nivå. Internationalisering kan syfta på utvecklingen inom politik, ekonomi eller kultur. I svensk samhällsdebatt har termen emellertid ofta givits en politisk innebörd och då kommit att syfta på de nya förutsättningar för den offentliga politiken som följt av den europeiska integrationsprocessen och Sveriges inträde i EU. (NE 2014)

Brodow beskriver hur internationaliserings arbetet i skolan behandlar fem stycken olika områden, ökade språkkunskaper, kulturarvet, ökad kunskap om andra kulturer och trosuppfattningar, kontakter med skolor från andra länder och utbildningsbyte och slutligen internationell samverkan i form av överenskommelser och konventioner. (Brodow 2003, s. 10)

Skolverket redogör för de för det internationella perspektivets framväxt i skolan och begreppets innebörd i sin publikation *Långt borta och nära, läroplanerna och internationaliseringsbegreppet*. (Skolverket, 1996) Efter andra världskriget slut och med Sveriges situation som ett förskonat land från kriget med växande ekonomi resulterade i ett intresse att hjälpa andra länder med bistånd och m.m. växte fram. Man ville medvetandegöra eleverna om världsläget och lyfta fram u-lands diskursen. (Skolverket 1996,s. 37) Bistandsfrågor växte sig starkare i Sverige under 60-talet, och skolan används som verktyg för att förmedla ut kunskapen kring biståndets vikt och verkan och utveckling av skapandet av internationell solidaritet. Med den ökade kulturella mångfalden som växte fram i Sverige efter andra världskriget, så uttrycks det i Lgr80 att skolan skall arbeta för att motverka spänningar mellan olika etniska grupper. För att öka förståelsen hos eleverna för varandra och viljan till att utveckla fredliga lösningar. (Skolverket 1996,s. 40) Det interkulturella perspektivet skall öppna för frågor om tolerans och mångfald. I Lpo94 lyfts det tydligt hur det internationella perspektivet skall verka för möjlig existens i ett mångkulturellt samhälle,

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur och nationsgränser Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet. (Lpo94,s. 6)

I svensk skola under 70-talet fokuserades undervisningen på internationellt arbete om globala överlevnadsfrågor och bistånd för att utveckla en solidaritet hos eleverna för människor världen över. I den globaliserade världen vi befinner oss i riktas fokus mot att se förbindelsen mellan ekonomiska, sociala och ekologiska frågor i skolan. (Skolverket 1996,s. 55) I Gy11 och Lpo94 lyfter man fram vikten att hos den enskilde eleven skapa ett förhållningsätt och en egen personlig utveckling i det internationella perspektivet som förbereder eleven på att kunna möta det mångkulturella samhället och världen.

3. Tidigare forskning

Inom ämnet mångkultur har tidigare forskning belyst genom statens offentliga utredning *Krock eller möte, Om den mångkulturella skolan* delbetänkande av Skolkommittén SOU1996:143. I *Krock eller möte* diskuteras vikten av hur människor i ett mångkulturellt samhälle behöver utveckla olika förmågor, för att kunna leva med och hantera en ökad kulturell mångfald samt hur skolan ska arbeta med detta. En ny lärarroll har växt fram i samband med förändringar i det svenska samhället, en stark orsak till en förändrad lärarroll beskrivs med att föreställningen om att det finns en stark enhetskultur har försvunnit. (SOU 1996:143:96) Tidigare var föreställningen om en gemensam enhetskultur stark, även om det i praktiken alltid funnits minoritetsgrupper som inte delat den utgick man ifrån i samhället och i undervisningen att alla bar på samma förförståelse för den rådande enhetskulturen. Med den ökade kulturella mångfalden i dagens samhälle har det ändrats, som pedagog idag kan du inte basera din undervisning på att alla elever bär på samma kulturella förståelse. Det ställs idag stora krav på pedagogens kognitiva förmåga, att kunna förstå och anpassa sig till elever från olika bakgrunder är av stor vikt. (SOU 1996:143:12)

Camilla Hällgren, Lena Granstedt och Gaby Weiner (2006) behandlar antirasistiska och mångkulturella frågor i sin kunskapsöversikt *Överallt och ingenstans mångkulturella och antirasistiska frågor i svensk skola*. En kunskapsöversikt ges om invandringen till Sverige, skolpolitik, och styrdokumentet med fokus på mångkultur. Några resultat som lyfts i rapporten är trots politiska mål med fokus på integrationspolitikens mål att främja allas lika värde redovisas det i rapporten en problematik med rasism och främlingsfientlighet ute i skolorna. Pågrund av fokuset som varit fram till 1990-talet mot språkinläring för invandrare och minoritetsgrupper gällande mångkultursfrågor i skolan. Detta har resulterat i att det skapats en problematisk och komplex syn på det mångkulturella klassrummet och lärandet. Många elever upplever sig diskriminerade och utsatta på grund av sin bakgrund. I arbetet med mångkultur i skolan lyfts det att ett tidigare fokus mot fler områden än språkinläring som exempelvis rasism och främlingsfientlighet hade varit positivt för mångkultursarbetet i skolan. (Hällgren et al., 2006, s. 71-73)

Lotta Brantefors (2011) behandlar en liknande problematik i sin avhandling *Kulturell Fostran* som tar upp hur kulturella relationer formas över tid i skola och utbildning. I rapporten beskrivs det hur ett vi och dom formas i skolan, trots ansträngningar för att uppskatta och bejaka mångfald och pluralism. Resultatet i avhandlingen visar på hur en andrafiering växt fram i skolan. Tanken kring det kulturella präglats av det liberala och humanistiska synsättet i skolan. (Brantefors, 2011)

Problematiken med att få mångkultur etablera sig i skolorna i mer än språkinläring lyfter Monica Eklund (2003) i sin avhandling *Interkulturellt lärande*. Avhandlingen beskriver hur skolan arbetar med att ge barn och ungdomar möjlighet att hantera den kulturella mångfalden samt hur det interkulturella lärandet har sett ut i svensk grundskola.

Ett av resultaten i avhandlingen som lyfts är att den mångkulturella delen i styrdokumentet är på ett ideologiskt och formellt plan. De utgör bara en liten del av flera olika mål som pedagogerna ska uppfylla. För att mångkultur ska kunna etablera sig och få genomslag i skolan måste de aktivt främjas av personalen hävdar Eklund. (Eklund 2003, s. 253)

”Retoriken om mångkulturell skola och utbildning kopplas i hög grad samman med politiska målsättningar och program, riktad mot särskilda elevgrupper, de vill säga elever identifierade som ickesvenska.” (Gruber 2008, s. 50). Gruber (2008) behandlar i sin bok *När skolan gör skillnad* hur man pratar om en mångkulturell skola på policynivå och i praktiken handlar diskussionen oftast om hur den etniska sammansättningen ser ut, som då skall vara mångetnisk. Därför hävdar Gruber att realiseringen av mångkultur i styrdokumentet kommer att handla om invandrarelever. Mångkultur blir lika med det som anses vara motsatsen till svenskhet och problematiken med hur mångkultur ska realiseras utifrån styrdokumentet uppstår. (Gruber 2008, s. 50-51)

Elisabeth Gerle (1993, 1999) behandlar i sin bok *Mångkulturalism för vem* och i rapporten *Mångkulturalismer och skola* fenomenet mångkulturs relation till olika värde-traditioner i skolan, som enligt henne inte alltid visat sig vara förenliga. Ann Runfors (2003) diskuterar också mångkulturs relation till olika värde-traditioner och gör en kvalitativ fält och intervjustudie i sin avhandling *Mångfald, motsägelser och marginaliseringarna studie av hur invandrarskap formas i skolan* om hur lärares arbetssituation på några kommunala grundskolor i Stockholms förort med fokus på integration, mångfald, struktureringsteori och marginaliserade effekter. En av slutsatserna som lyfts i boken är att Lpo94 har en reflexiv

hållning till mångkultur. Mångkultur förespråkas i Lpo94 när det inte krockar med de oförhandlingsbara värdena och går emot den "vanliga normen".(Runfors 2003, s.141)

Det är här min studie kommer in. Det finns inte enbart en liten lucka att fylla, utan fältet är så stort och så pass eftersatt att mer och större studier behöver göras. Min studie gör inga anspråk på att fylla några stora tomrum utan kan istället ses som ett bidrag till ökad förståelse inom fältet. Det jag vill göra med min studie är att titta närmare på pedagogens upplevelse av fenomenet mångkultur i skolverksamheten, då mycket av tidigare forskning inriktar sig mot elever och skolan i allmänhet.

4. Teori

I min studie kommer jag använda det sociokulturella perspektivet och tidigare forskning samt teori om fenomenet mångkultur som utgångspunkt för min studie.

4.1 Teori om mångkultur

I diskussionen om mångkultur cirkulerar flera olika begrepp och definitioner. ”Sverige har blivit ett mer mångkulturellt land. Denna fras är numera så vanligt förekommande i samhällsdebatten att den närmast kan uppfattas som ett slitet uttryck.” (Roth 1998, s. 11) Roth beskriver vidare hur olika debattörer inte är överens om hur noggrant man skall definiera mångkultur. (Roth 1998, s. 11) Fenomenet mångkultur diskuteras flitigt på flera olika stadier i samhället, bland annat i media och i den politiska debatten. Detta tillsammans med att det i diskussionen om mångkultur cirkulerar flera andra olika parallella uttryck och begrepp som multikulturalism, mångetnicitet, kulturell/etnisk mångfald och kulturell/etnisk pluralism.(Westin 1999, s. 24)

Slår man upp ordet mångkultur i nationalencyklopedin kommer följande beskrivning upp;

”Mångkultur; som innefattar många olika kulturer och kulturyttringar ofta med tonvikt på de positiva möjligheter detta ger: en ny och positiv samhällsanda byggd på Sverige som en ~ nation; ~ förståelse; en kreativ ~ miljö”. (NE, 2014)

Ordet mångkultur går att dela upp i två ord, mång och kultur. Ordet mång syftar till många som innebär en uppsättning av flera. Slår man upp ordet kultur i nationalencyklopedin kommer följande beskrivning; ”Kultur är också levnadssätt, seder och traditioner inom en större folkgrupp, till exempel inom ett land eller inom en religion”.(NE, 2014)

Ljungberg beskriver hur kulturbegreppet kan innehålla och omfatta väldigt mycket, i stort sett det mesta som har med samhälle och språk att göra går att hänvisa till kultur och kulturella uttryck. (Ljungberg 2005, s. 41) "En stad, en stadsdel, en skola osv. är mångkulturell om det finns många olika kulturella grupper där, dvs. grupper som består av människor med olika livsstilar, språk och erfarenheter." (SOU 1996:143:134) Mångkultur kan ses mer som ett tillstånd med kulturell mångfald i jämförelse med begreppet interkulturell som syftar till ett förhållningssätt till kulturell mångfald. Mångkultur kan tolkas att det är flera olika kulturer med olika levnadssätt, seder och traditioner som existerar samtidigt och tillsammans. (SOU 1996:143:135)

Mångkulturalism kan användas på två olika sätt utvecklar Westin, dels på ett deskriptivt sätt som innefattar samhällets etniska och kulturella mångfald, samt på ett normativt sätt som berör de politiska och filosofiska ideal som finns i samhället. (Westin 1999, s. 23–24) Ljungberg utvecklar också tanken om att ömsesidigt för beskrivningen av mångkultur är att det ofta föreligger ett deskriptivt drag. Ett avgränsat markområde med en population där olika kulturella minoritetsgrupper finns bland den större majoritetsgruppen. (Ljungberg 2005, s. 105)

I regeringens proposition (1997/98:16) *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik* diskuterade vad mångkultur och mångkulturell kan innebära och betyda.

”Det vanliga har varit att använda mångkulturellt som en synonym till mångetniskt. En del har emellertid ansett att det är genom att ge begreppet fler dimensioner än den etniska som det blir meningsfullt och intressant att

använda” (Regeringens proposition, 1997/98:16, s. 18)

Vidare i propositionen beskrivs det hur mångkultur kan definieras och uttryckas på flera sätt, som Westin beskriver ovan, ibland med en normativ beskrivning och ibland med en deskriptiv beskrivning.

4.2 Sociokulturella perspektivet

I det sociokulturella perspektivet lyfter man vikten av att integrera och samtidigt lära sig i mötet med andra människor. Huvudtanken i det sociokulturella perspektivet är att människan hela tiden lär sig i de sociala sammanhang som hon befinner sig i. ”En av utgångspunkterna för ett sociokulturellt perspektiv på lärande och mänskligt tänkande/handlande är således att man intresserar sig för hur individer och grupper tillägnar sig och utnyttjar fysiska och kognitiva resurser. (Säljö 2014, s. 18) Fokus ligger i utbytet som sker mellan individen och kollektivet, hur individen lyckas tillskansa sig kunskap. Lärandet är alltså inte en individuell process, utan lärandet tar utgång i interaktionen med omgivningen och med andra individer. Även om människan är en biologisk varelse är det inte som begränsa henne utan hur människan kan fungera i social interaktion med andra. (Säljö 2014, s. 29)

Lev Vygotskij som anses vara den stora tänkaren bakom det sociokulturella perspektivet, lyfter vikten av att ju mer ett barn har upplevt desto större blir barnets fantasi och utveckling. "Den pedagogiska slutsats man kan dra av detta är att det är nödvändigt att vidga barnets erfarenheter om vi vill skapa en tillräckligt stadig grund för dess skapande verksamhet." (Vygotskij 1995, s. 20) Ju mer erfarenheter och upplevelser ett barn bär med sig, desto större lärande grund har barnet att stå på i framtiden. (Vygotskij 1995, s 20)

Säljö beskriver att i det sociokulturella perspektivet lyfter man vikten av att individer är starkt präglade av den kultur de växer upp i. För att kunna fungera i ett socialt sammanhang på rätt sätt behöver vi förstå språket och den kulturella kontexten vi befinner oss i. "En viktig utgångspunkt för förståelse av lärande är därför att man betraktar kunskaper och lärande som situerade, de vill säga något som växer fram i sociala praktiker."(Säljö 2005, s. 66) Förståelsen för den kulturella kontext man befinner sig i blir av stort värde i utvecklandet av

lärandet.

Vygotskij lyfte språket som "redskapens redskap", genom språket förstår vi inte bara andra utan också oss själva i vårt eget tänkande. (Säljö 2005, s. 81)

Individens tillgång till språk och kommunikation resulterar i att hon får flera perspektiv och möjlighet att utnyttja den kollektiva kunskapen som finns i samhället. Tillgången och upplevelsen av språket utgör ett viktigt och grundläggande redskap i lärandeprocessen. (Säljö 2005, s. 43)

I Gy11 kan man se det sociokulturella perspektivet ta uttryck under rubriken mål;

- kan samspela i möten med andra människor utifrån respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen (Gy11, s. 11)

Dessa två mål visar på att man vill i enlighet med det sociokulturella perspektivet att eleven i samspel med andra ska kunna uppnå och utbyta kunskap, i utbytet mellan individen och kollektivet.

4.3 Sammanfattning:

Mångkultur är ett fenomen som är laddat med flera olika innebörder och definitioner, utifrån tidigare teoretisk definiering kan man förklara mångkultur utifrån ett demografiskt, normativt och deskriptivt synsätt. Oftast förklaras mångkultur utifrån en demografiskt beskrivande beskrivning där fler olika etniska och kulturella grupper lever inom en viss avgränsad landyta.

Upplevelsen av den egna kulturen, andras kulturer och mötet som sker där i mellan är av stor vikt. "Forskarna är i varje fall eniga om att det händer en hel del, vi förändras i kulturmöten." (SOU 1996:143: 17) I ett mångkulturellt samhälle möts människor i kulturmöten och det händer något hos den enskilda individen i ett kulturmöte. I likhet med det sociokulturella perspektivets huvudtanke om hur lärandet uppstår i utbytet mellan individen och kollektivet, samt hur nya erfarenheter och möten utvecklar fantasin och lärandet.(Säljö 2014, s. 18;Vygotskij 1995, s. 20)

Det sociokulturella perspektivets fokus på språket som redskap går enkelt att förena med mångkultur. I diskussionen om mångkultur i samhället och i skolan har ett tydligt fokus funnits mot språk och språkinläring. Mycket av debatten om mångkultur i skolan har dominerats av fokuset mot just språkinläring. (Hällgren et al., 2006, s. 71) Även om det ensidiga fokuset mot språkinläring i mångkulturellt arbete i skolan som det lyfts tidigare i studien kritiserats är det ändå av vikt att ha med i det teoretiska ramverket. Pågrund av att respondenterna i allra högsta grad är formade samt påverkade av hur diskussionen och direktiven sett ut tidigare.

För att i min studie kunna undersöka vilka uppfattningar pedagoger har om mångkultur och hur de upplever att mångkultur behandlas i skolverksamheten, är det av stor vikt att tolka empirin utifrån tidigare teoretisk definition av fenomenet mångkultur och det sociokulturella perspektivet. Med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivets inställning till lärande, fokus på språket som redskap i lärandet och vikten av den kulturella förståelsen skapas ett tydligt samband till pedagogernas möte med mångkultur. Därför kommer jag med hjälp av det sociokulturella perspektivet och tidigare teori om mångkultur att tolka studiens empiri.

5. Metod

Min metod kommer vara av kvalitativ form då intervjuerna kommer vara det empiriska underlaget.

5.1 Kvalitativ metod

Mitt syfte är att undersöka pedagogers uppfattningar om fenomenet mångkultur och mångkulturellt arbete i skola. För detta ändamål lämpar sig en kvalitativ undersökning bättre än en kvantitativ undersökning. Kvantitativa undersökningar syftar i huvudsak till att fastställa mängder, förekomst och frekvenser om olika fenomen. Medan en kvalitativ undersökning ser till fenomenets innebörd och mening.

Området jag ska undersöka kan upplevas vara av komplex karaktär då fenomenet mångkultur upplevs av många som ett laddat och luddigt fenomen med flera olika definitionsinnebörder.

”Kvalitativa interjuver är medel för den forskning som har som mål att upptäcka företeelser,

egenskaper eller innebörder”.(Svensson & Starrin 1996, s. 55) Kvalitativa interjuver passar bra när man vill titta närmare på underliggande attityder, uppfattningar och värderingar som jag vill undersöka hos pedagogerna. (Svensson & Starrin 1996, s. 64)

Esaiasson beskriver olika användningsområden för samtalsinterjuver, där område två fokuserar på hur människor själva uppfattar sin värld. ”Forskaren skall sträva efter att förstå världen som intervjupersonerna själva upplever den.”(Esaiasson 2012, s. 253) Med min studie vill jag undersöka pedagogers upplevelser och erfarenheter. Mina interjuver kommer vara av formen samtalsinterjuver. Vid en samtalsintervju finns ett antal färdiga frågor uppställda men beroende på hur intervjun utvecklas varierar ordningsföljden på frågorna. En samtalsintervju bygger på ostrukturerade frågor som är lämpliga när man vill undersöka något komplext och på djupet och försöka förstå människors tänkande. En frågeundersökning ger inte samma möjlighet att beröra och utveckla samma sätt. (Esaiasson 2012, s. 229) De interjuvade kommer att betraktas att vara av respondentkaraktär. Samtalsinterjuver av respondentkaraktär syftar till att undersöka människors upplevelser och uppfattningar om olika fenomen, med syfte att fånga in den intervjuades tankevärld. (Esaiasson 2012, s. 259)

5.2 Etiska aspekter

Under en samtalsintervju är det viktigt att ta hänsyn till etiska aspekter. Eftersom ämnet mångkultur kan upplevas av respondenterna som ett känsligt och laddat ämne är det viktigt att intervjuaren är väl förbered innan intervjun och hanterar situationen på bästa möjliga sätt. Respondenterna blev före intervjun informerade om studiens syfte och att deras deltagande var anonymt, samt att intervjun när som helst kunde avbrytas. Respondenterna samtyckte till samtliga krav.

För att undvika intervjuareffekten att svaren kan bli olika beroende på vem och hur man ställer frågorna, har jag valt att ha öppna och inte ledande frågor som skall påverka respondentens svar. (Esaiasson 2012, s. 267)

5.3 Validitet

Med validitet avses överensstämmelse i relationen mellan teori och operationalisering. Operationaliseringen innefattar att de teoretiska begreppen har översatts till empiriska indikationer i intervjuguiden och att jag sedan lyckas lyfta empirin till en teoretiskt nivå. Genom tidigare teori och forskning om mångkultur har jag anförskaffat begrepp som vilar på tidigare författares axlar, vilket ger en större tyngd beträffande begreppsvaliditeten än om jag uppfunnit egna. (Esaiasson 2012, s. 57-58)

För att reliabiliteten i studien ska bli hög måste de finnas en avsaknad av systematiska fel. Med en kvalitativ metod kan de uppstå risker för systematiska fel i exempelvis intervjun med intervjuareffekten, samt vid analysen av intervjuerna då övertolkning kan uppstå . (Esaiasson 2012, s. 63)

5.4 Generaliserbarhet

Min studie har inte som avsikt att dra generella slutsatser som gäller på en nationell och internationell nivå. I studien vill jag mäta och undersöka upplevelsen av fenomenet mångkultur och mångkulturellt arbete på den valda skolan för undersökningen och jag har inte generaliserande ambitioner. (Esaiasson, 2012, s. 154-155)

5.5 Genomförande

Intervjuerna har varit av semistrukturerad form, då ett antal frågor var förberedda och indelade i tre olika teman, tema 1: uppfattningar kring fenomenet mångkultur, tema 2: lärarrollen i relation med mångkultursarbete och tema 3: skolans arbete med mångkultur, men följderna mellan frågorna kom att skifta beroende på hur samtalen under intervjun utvecklades. Anledningen till de valda temana i intervjuguiden är att de skall täcka in och svara på studiens syfte och de två valda frågeställningarna i studien. De första temat täcker in den första frågeställningen, vilka uppfattningar pedagogerna uttrycker om fenomenet mångkultur. Frågeställning två hur pedagoger upplever att mångkultur behandlas i skolverksamheten behandlas i tema två lärarrollen i relation till mångkultursarbete och skolans arbete med mångkultur.

Tre av intervjuerna genomfördes på skolan som de intervjuade pedagogerna arbetar på. De två andra intervjuerna genomfördes på ett fik, då pedagogerna vid intervju tillfället befann sig utanför skolan. Intervjuerna har varit mellan 30-40 min långa. Alla intervjuer har spelats in med hjälp av en iphone och sedan transkriberats. Med hjälp av transkriptionen har intervjuerna varit mer lättöverskådliga och till fördel för det senare analysarbetet.

5.6 Urval

Mina kriterier för val av undersökningsgrupp var att jag ville intervjua pedagoger som arbetade på samma skola för att de skulle ha samma förutsättningar och upplevelser av skolmiljön, samt tillgång till samma elev population. Detta för att kunna fånga den rådande kulturen på skolan.

För att kunna fånga in en bredare syn på mångkultur ville jag också intervjua pedagoger som inte undervisade i samma ämnen. Genom att intervjua pedagoger som inte undervisar i samma ämnen hoppas jag kunna täcka in en mer varierande syn och upplevelse på hur man upplever fenomenet mångkultur och mångkulturellt arbete i skolan. Detta motiverat utifrån att de intervjuade pedagogerna utgår ifrån olika kursplaner i sina ämnen och har olika ingångsvägar till att beröra fenomenet mångkultur. Efter att ha mejlat till olika skolor kom jag i kontakt med en gymnasieskola där fem pedagoger kunde tänka sig och ställa upp och pedagogerna undervisade i olika ämnen.

Intervjuerna har genomförts med fem stycken verksamma lärare på en gymnasieskola med ungefär 300 elever. Program som finns på skolan är, handelsprogrammet, teknikprogrammet och el- och energiprogrammet.

De intervjuade lärarna undervisar i olika ämnen, fyra stycken är kvinnor och en man. I studien har de fingerade namn; Lotta, Kajsa, Malin, Stina och Martin.

- Lotta är 39 år, behörig och undervisande lärare i svenska och engelska och har varit verksam som lärare i 14 år.
- Kajsa är 44år, inte utbildad lärare men undervisar i nätverkskurser och har varit verksam som lärare i 8 år.

- Malin är 51 år, behörig och undervisande lärare i svenska, utställningsdesign och engelska samt svenska som andra språk och har varit verksam som lärare i 10 år.
- Stina 45 år, behörig och undervisande lärare i bild och form, varit verksam som lärare i 7 år.
- Martin är 30 år, behörig och undervisande lärare idrott och religion, har varit verksam som lärare i 3 år.

5.7 Analysmetod

Samtalsintervjuerna har först transkriberats och sedan blivit sammanfattade i fem olika fallbeskrivningar för varje person, för att kunna lyfta och få fram de som var mest särpräglade för varje enskild intervju. Efter det har intervjuerna blivit sammanfattade till memos som är mindre överblickbara dokument där olika svar och citat belys för att kunna göra preliminära tolkningar. Med hjälp av dessa var det möjligt att jämföra de olika svaren och se vilka som stämmer överens med varandra och vilka svar som inte är lika. (Esaiasson 2012, s. 269-270). Pågrund av att intervjun var av semistrukturerad form kom frågornas följd att variera under intervjun för att få ett bra och avslappnat samtal.

Efter att ha fått en överblick av svaren, valde jag att dela in de olika svaren i de tre olika teman som intervjuguiden var utformad efter, tema 1: uppfattningar kring fenomenet mångkultur, tema 2: lärarrollen i relation med mångkultursarbete och tema 3: skolans arbete med mångkultur. Efter de gjorde jag en analys mellan de olika pedagogernas svar i temana och knöt ihop svaren med den tidigare behandlade teoridelen. (Esaiasson 2012, s. 271)

6. Resultat

6.1 Sammanfattning av varje enskild intervju

Lotta

Lottas upplevelse av fenomenet mångkultur är att de är något brett och positivt med ett flera ingångar som inkluderar olika erfarenheter och perspektiv. Men att det finns en otydlighet i begreppet och att människor tolkar det olika.

"De är ju ett väldigt vitt begrepp måste vara väldigt olika hur man tolkar de, så att ja måste finnas en väldigt massa tolkningar. Skulle nog säga att de är ett otydligt begrepp."

Vid erfarenheter kring att jobba mångkulturellt eller med mångkulturella möten i skolan uttrycker Lotta att hon har gjort det väldigt lite i svensk skola, men desto mer när hon jobbade i USA. I den egna undervisningen förklarar Lotta att det går att inkludera elevers olika erfarenheter och bakgrunder i undervisningen men att hon borde göra det mer.

Arbetet med mångkultur i skolan uttrycker Lotta att de går och behövs lyftas mer i skolan, eftersom vi lever i ett "mångkulturellt land".

Vidare under intervjun uttrycker Lotta vikten av att se varje individ och på så sätt lyfta upp de mångkulturella. I skolans arbete med mångkultur uttrycker Lotta att de fått påbackning av skolinspektionen att de inte jobbar med de mjuka värden och mänskliga rättigheter i den omfattning som behövs.

Kajsa

Kajsas beskrivning av mångkultur tar avstamp i en demografisk beskrivning där människor som kommer ifrån olika platser i världens är på samma plats, område, skola eller arbetsplats exempelvis.

Erfarenheter kring att jobba med mångkultur i skolan beskriver Kajsa att har hon sedan tidigare då hon blivit ombedd att undervisa i hemspråk för flyktingbarn, när Kajsa själv kom till Sverige som flykting. I den kontexten förklarar Kajsa i intervjun att hon upplevde väldigt mycket mångkultur som hon beskriver det.

I undervisningen förklarar Kajsa att hennes ämnen är väldigt tekniska och inte berör mångkultur så mycket, men däremot behandlas olika nyheter och inslag ifrån världsläget.

Under intervjun lyfts de flera gånger vikten av att se individen och att de inte spelar någon roll vilken bakgrund eleven har utan se individen i sig. Människofaktorn hur man är som person

och hur man bemöter andra är av stor vikt och att man måste sluta dela in människor i boxar och istället arbeta med att se varje individ.

Malin

Malins beskrivning av mångkultur tar avstamp i ordet kultur, människor med olika kulturer och intressen som kommer tillsammans beskriver Malin är mångkultur. Men det kan också vara olika nationella tillhörigheter. Mångkultur finns automatiskt med i undervisningen förklarar Malin i och med att hon undervisar i språk förflyttar man sig och diskuterar andra kulturer naturligt.

Att kunna plocka in elevers olika bakgrunder och erfarenheter beskriver Malin som lätt att göra om man vill ha den diskursen, men att det ibland på grund av språket kan vara ett hinder. Det mångkulturella arbetet på skolan beskriver Malin som mycket upp till var och en. På skolan finns det mycket likabehandlingsarbetet, men att de inte finns en särskild plan för hur man ska jobba med mångkultur. För att ett mer gediget mångkultursarbete ska genomföras utvecklar Malin att hon tror att de måste utarbetas mer planer och ämnesgrupper som jobbar aktivt med frågan. Även om man som lärare implicit jobbar med mångkultur hela tiden genom att man hanterar grupper som socialiseras och umgås med varandra avslutar Malin med.

Stina

Mångkultur för Stina är människor som har olika bakgrunder, det kan vara alltifrån etnicitet, musiksmak och idrottsintressen. Vidare förklarar hon att begreppet kultur är väldigt brett, och att mångkultur oftast associeras med om man är etnisk svensk eller inte, men hon upplever begreppet mycket bredare än så.

Fokus på mångkulturellt arbete i skolan har alltid varit självklart då hon själv varit politisk flykting. I hennes ämnen bild och form bland annat förklarar hon är det lätt att inkludera olika erfarenheter och bakgrunder. I undervisningen försöker hon inte bara utgå ifrån det västerländska kulturarvet utan tänka globalt. Arbetet med mångkultur i skolan lyfter hon kan utvecklas mer och försöka aktivt få in alla elevers perspektiv och upplevelser. På skolan

arbetar man mycket med likabehandlingsplaner men mångkultur finns inte som ett fokusområde, även om då kan hävda att de ska genomsyra all undervisning.

Martin

Martins uppfattning av mångkultur kommer ur upplevelsen att de är olika kulturer som möts i Sverige idag, synen förklarar han tar utgångspunkt i att han är religionslärare. Erfarenheter kring att jobba med mångkultur i skolan har han inte så mycket på den nuvarande skolan, men sedan tidigare då han jobbat på andra skolor med mer "mångkultur". För att kunna inkludera olika elevers bakgrunder och erfarenheter lyfter Martin vikten av att skapa ett tolerant och öppet klassrumsmiljö, där alla individer får plats och möjlighet att uttrycka sig. Mångkultursarbetet på skolan tycker han skulle kunna ha en större och mer central plats, i nuläget jobbas det mycket med likabehandlingsplaner, men att i det arbetet kunna lyfta mångkultursarbetet mer.

6.2 Jämförelse mellan de olika pedagogernas svar:

Svaren har blivit indelade i tre olika teman; tema 1: uppfattningar kring fenomenet mångkultur, tema 2: lärarrollen i relation med mångkultursarbete och tema 3: skolans arbete med mångkultur.

6.2.1 Tema 1: Uppfattningar kring fenomenet mångkultur

Intervjun började inledningsvis med att alla fick svara på frågan vad de tänkte och uppfattade kring ordet mångkultur. Flera av lärarna beskrev ett möte mellan olika kulturer, nationaliteter, intressen och bakgrunder.

Lottas beskrivning av mångkultur tar avstamp i en demografisk beskrivning då hon beskriver människor som befinner sig inom en viss landyta eller plats;

- Vad jag tänker på ,jag tänker på människor som har sitt ursprung ifrån olika ställen i världen som befinner sig på samma plats, område, stad, skola, arbetsplats. (Lotta).

Flera av pedagogerna när de skulle beskriva sina tankar kring mångkultur tog fäste i kultur. Att de dels är flera olika kulturer som möts men också att ordet kultur inte bara är bundet till etnicitet och nationallitet, utan kan vara olika intressen och livsstilar.

- Wow, jag tänker att kultur är, kultur är något som tillverkas människor gör. Och mångkultur blir då att människor som har olika sätt att göra, att leva, olika intressen kanske kommer tillsammans och träffas då kan de vara mångkultur på sätt att man kommer från olika länder man har olika traditioner, mat religion vad du vill. (Malin).

- Det är ju kultur i sig som, som är väldigt stort, då tänker jag mångkultur men de associeras oftast med om man är etnisk svensk eller inte. Men begreppet i sig kan man tänka är mycket bredare än så. (Stina).

- Ja men de känns som att eftersom jag är religionslärare också alla kulturer som är i Sverige idag hur de möts. (Martin).

Martins beskrivning kan också ses som en demografisk beskrivning då den innefattar en territoriell beskrivning.

Malin och Stina såg också på mångkultur som väldigt brett som kan innefatta olika intressen och livsstilar.

- De kan också vara att man har olika intressen man lever inom samma land men har olika intressen. man lever inom samma land men så möts man. Hästtjejer och fotbollsskillar de är två olika kulturer och livsstilar kan de vara, intressen som är väldigt starka. om man blandar olika kulturer då ser jag de som mångkultur, att de finns olika representanter för olika kulturer helt enkelt oavsett vad den kulturen innebär och innefattar. (Malin).

- Mångkultur de är egentligen människor som har helt olika bakgrund, kan vara alltifrån både etnicitet, musiksmak, fotbollsfantast som möter en människa som möter en människa som älskar rock. (Stina).

Det var inte bara den etniska eller nationella bakgrunden som lyftes, utan flera av pedagogerna såg på fenomenet mångkultur som väldigt brett. Mångkultur kunde handla om människor med olika intressen och livsstilar som möts.

6.2.2 Tema 2: Lärarrollen i relation med mångkultursarbete:

Vid frågan om hur de har erfarenhet av att jobba med mångkultur i sin undervisning, var de flera av lärarna som uttryckte en osäkerhet och tveksamhet om de jobbade med mångkultur. Efter en viss reflektion och funderande kom de flesta fram till att de indirekt via att jobba med värdegrund, lyfta individen och mänskliga rättigheter jobbade man för mångkultur, men inte direkt i den utsträckningen som skulle behövas.

Lotta och Martin beskriver att de i nuläget inte jobbar mycket med mångkultur eller med mångkulturella möten.

- Nej de har jag väl väldigt lite egentligen. Jag har ju iofs jobbat på en väldigt mångkulturell skola men de var utomlands, var elever från hela världen var jättespännande men de var inte här. Sen har vi ju mer av via Amnesty där vi jobbat med tolerans där kommer mångkultur in. Det handlar ju om det också. Mänskliga rättigheter kopplat till det. (Lotta).

- Nu på skola X känns de inte så är inte så mångkulturellt finns ju lite i varje klass vissa klasser är de lite mer visst. Öm lite mer kanske när jag jobbade tidigare på skola X så lite erfarenhet kanske jag har men ungefär så. (Martin).

Malin beskriver att hon jobbar på ett mångkulturellt sätt i sin undervisning eftersom hon förflyttar sig till andra kulturer genom ämnena. Och i kontakt med andra länder och kulturer försöker hon lyfta vikten av att acceptera människors lika värde trots olikheter.

- Som svensklärare så tar man ju upp och engelska lärare för de är ju ett annat språk så flyttar man också utomlands, eftersom Storbritannien ändå har varit ännu större med imperialismen så flyttar man sig naturligt till andra delar där också mångkultur har varit mer aktuellt än vad de har varit i Sverige, jag tänker Indien eller karbisika öarna eller alltså vad du vill. Så de gör man ju i undervisningen naturligt som engelskalärare och även när man undervisar litteratur, jag försöker i svenskarbetet hålla en ton om att vi är olika och vi har olika intressen olika mål i livet och den där rädslan för den andre inte ska vara så tydlig att blir hatiskt och att man blir rädd. (Malin).

Att lyfta och se individen i de mångkulturella arbetet lyfter både Stina och Lotta väldigt starkt under intervjuens gång.

Stina- Ja de har varit fokus hos mig då jag har annan bakgrund och är politisk flykting och då har de för mig varit viktigt att oavsett vad man har med sig ska eleverna kunna bidra med det. Då tänker jag inte du som är från Etiopien kan du berätta om ditt land och har de fokuset. Utan jag vill inkludera allas erfarenheter som lika viktiga att jag har bild och form hade jag ett projekt i våras då jag jobbade med musik.

- Alltså jag har väl alltid de som jag tror är röda tråden vi måste sluta dela in folk i boxar varesig vi pratar om ursprung, diagnoser, vi försöker se personer vi ser individer att alla är att verkligen medvetet leta efter gåvor de har. (Kajsa).

På frågan hur de ser ut på lektioner om de är möjligt att inkludera elevers bakgrunder, intressen, ursprung och tankar i undervisningen lyfter Kajsa att de är möjligt och att de gör de men att de alltid ska vara på elevens villkor och på ett naturligt sätt.

- Öm du menar att de ska berätta om sina, de beror på hur eleven de beror på hur man är som person vissa har världens trauma och vill inte tänka på de andra har inga problem och är hur öppna som helst de beror lite på eleven de kan ju alltid vara intressant att höra. men tror de tar till sig mer om de är spontant inte lika mkt om de är organiserat utan mer spontant och har att göra med deras verklighet. (Kajsa).

Malin lyfter att det kan vara ett hinder om man inte har tillgång till språket, men att de går och göra om man är ute efter den diskursen.

- De är både och tycker jag de är ju lätt att plocka in de när man vill ha den här diskursen vilka erfarenheter man har hur man gör hur man vill bli bemött olika traditioner o så. men de kan ju också vara ett hinder, språkliga hinder. De har ju inte så mycket med kultur att göra har ju att göra med olika verktyg om man inte har språket är de svårt att förstå. Jag funderar på om de är jag tror inte de är ett hinder mellan grupperna heller när de lär känna varandra för de känns rätt så sammansatta eller vad heter de inte sammansatta tillsammans, tigha! (Malin).

Stina lyfter under frågan om mångkultursarbetet har en central del på skolan att språket i likhet med Malin kan vara ett hinder;

- Vissa elever har språksvårigheter och de riskerar att halka efter att man då tar sig lite extra tid och förklara. De är lätt att vissa elever blir osynliga i klassrummet jag vet att de här två eleverna sitter alltid tillsammans, på grund av språket presterar de inte lika mycket. (Stina).

Lotta förklarar att det är möjligt att lyfta det mångkulturella och att hon gör det ibland, men att de borde göras mer.

- Nej de kan man ju använda såklart, jag borde göra de mer däremot. Men de är, men ofta slänger jag ut är de någon som har varit där är de någon som har gjort de här i erfarenhet och uppmuntra dom i att berätta om det.

- Nu när de skulle på svenska nationella prata om olika världar så resonerade vi fram och tillbaka. Är det en kille som bost i Mellanöstern, de är ju precis en annan värld berätta om det, wow liksom berätta mer om de och dina upplevelser där. Mmm så jag tycker man ska lyfta fram det. (Lotta)

- Det var en väldigt bra fråga och en svår fråga också, man tänker ju att kanske känns som de är olika på grund av ämnen. Men i religionen att man kan få ett öppet klimat, hur funkar de i din kultur och hur är de här och hur ser de ut hos dig, på idrotten blir de kanske inte på samma sätt. men då blir de också en fråga kring värdegrund så att de inte blir trashtalks påhopp och såna grejer. (Martin).

Martin lyfter att beroende på vilket ämne du undervisar kan det vara olika lätt att lyfta mångkultur, men om man skapar en tillåtande kultur är det lättare att beröra fenomenet mångkultur.

6.2.3 Tema 3: Skolans arbete med mångkultur

Vidare i intervjun ställdes frågan om mångkultursarbete har en central del i skolans arbete;

Kajsa, Martin, Stina och Malin lyfte att arbetet med mångkultur behöver lyftas och utvecklas, Man har likabehandlingsplaner, men de omfattar inte arbetet med det mångkulturella i tillräckligt stor utsträckning.

- Vi är faktiskt väldigt dåliga på de också, var något som skolinspektionen sa när de var här. att vi fick påbackning, inte mänskliga rättigheterna men de mjuka värdena som finns med i läroplanerna värdegrund osv. är något vi ska jobba med hela tiden. När vi presenterade det vi gör säkert de hela tiden men vi har inte som du säger satt ord på det. Då presenterar vi en temadag vi haft och då känner vi att njaa. då tyckte skolinspektionen att visst de är bra att ni har en temadag men ni måste också se till att de sker ständigt i klassrummet.
- Vi har ingen riktigt bra plan för mångkultur i vår lokala arbetsplan heller, vi har ju likabehandlingsplanen som lyfter upp (Kajsa)

Martin resonerar att likabehandlingsplanerna ska verka för allas lika värde, men hur stort fokuset i dem det är kring mångkultur kan han inte svara på.

- Det är väldigt mycket kring likabehandlingsplanen? Sen vet jag inte hur uttalat de är om mångkulturellt men sen är de likabehandling alla ska vara lika mkt värda. Likabehandlingsarbetet har kännns ganska bra, sen kan man mer betona de mångkulturella absolut. (Martin)

Stina resonerar i likhet med Martin att likabehandlingsplanerna ska verka för allas lika värde och att man på det sättet implicit jobbar för mångkultur, men att mångkultur som fokusområde saknas. Stina lyfter vidare språkproblematiken, att elever med svårigheter inte ges samma möjligheter och riskerar att halka efter och att de är en problematik.

- Nej de kan jag inte påstå, vi har ju likabehandlingsplaner o så men inte med mångkultur som fokusområde. De ska ju genomsyra allt, på så sätt kan man ta de som självklart. Man kan alltid göra mer, jag kan tycka om jag tittar på mångkulturalism ur etnicitet kan jag tycka då tänker jag att vissa elever har språksvårigheter och de riskerar att halka efter att man då tar sig lite extra tid och förklara, de är lätt att vissa elever blir osynliga i klassrummet jag vet att de här två eleverna sitter alltid tillsammans på grund av språket presterar de inte lika mycket. (Stina)

Malin är inne på samma linje att de saknas ett tydligt förhållning och arbetssätt kring mångkultursarbete, att det ofta uppstår diskussion och problematik kring olika diskussioner exempelvis sommarfirandet.

- Tycker att vi kan jobba mer med det, är väldigt mycket upp till var och än. Och så har de nog varit på de skolor som jag har varit och jobbat på. Har inte funnits en särskild plan för mångkulturalism. när jag jobbade på grundskola för längesen, de stoppade nästan vid hur

ska vi göra vid sommarfirandet med alla som inte kan vara i kyrkan och de är på den nivån och de är väldigt tråkigt. (Malin)

Värdegrundsarbetet

Under intervjun lyfte flera av lärarna vikten av värdegrundsarbetet. Genom att jobba med tolerans och acceptans exempelvis jobbade man implicit med mångkultursfrågor.

- Man jobbar för de på sätt och vis och med att man jobbar för jämlikhet och allas lika värde och i och med att vi gör det, de blir inte exklusivt mångkultur som vi har i åtanke men de handlar ändå om att alla har lika rätt, alla är lika värda och jag vet inte riktigt. Jag tror inte tiden finns jag tror inte det och de här ju ett arbete som måste genomsyra hela arbetslag hela skolan och då krävs de att en liten ämnesgrupp jobbar utan då krävs de att man sätter sig ner och sätter upp planer utan att man sätter sig aktivt ner och de finns liksom inte tid för det. (Malin)

- Nej men framförallt min viktigaste och största erfarenhet är att se människan. Jag var så nervös i början och såg gruppen och fokuserade på mig själv väldigt mycket hur ska de uppfatta och förstå mig men om man istället ser människan och når fram till människan med den bakgrunden de lär ha så får man en väldigt fin grund i klassrummet. (Stina)

Som beskrivit ovan lyfts vikten av att jobba med tolerans och acceptans, samt att se sina elever och bygga en grund kring det. Malin lyfter igen att arbetet kring mångkultur i skolan behöver en tydlig förankring och arbetsrutiner runt.

7. Analys och diskussion

Syftet med min studie var att undersöka några pedagogers uppfattningar om fenomenet mångkultur och deras upplevelse om mångkultursarbete i skolan. I den här delen kommer jag diskutera och analysera pedagogernas svar. Jag kommer utifrån min teori att lyfta empirin till en teoretisk nivå för att skapa en djupare förståelse för fenomenets betydelse.

7.1 Tema 1: Uppfattning kring fenomenet mångkultur

Jag valde att börja intervjun med att fråga hur de såg på fenomenet mångkultur, när frågan hade ställts blev alla de intervjuade pedagogerna fundersamma och eftertänksamma innan de

gav ett svar. De var ingen pedagog som reagerade negativt på mångkultur, utan alla förklarade utifrån en positiv ton. Flera av pedagogerna betonade mötet mellan olika grupper och människor som sker i ett mångkulturellt samhälle, hur människor med olika intressen och kultur kommer samman. Vygotskij betonar lärandets utveckling att genom att människor möts i nya utmanade situationer och tar del av varandras erfarenheter och bakgrunder. (Vygotskij 1995, s. 20)

Uppfattningen kring mångkultur var positiv men spridd, fenomenet mångkultur ansågs som brett och ibland otydligt. Mångkultur förklarades av flera av pedagogerna ur ett större perspektiv än enbart det etniska i likhet med regeringens proposition där man lyfter värdet av att se mångkultur ur flera synvinklar än enbart den etniska. (Proposition 1997/98:16) Flera av pedagogerna förklarade med hjälp av kultur. Som tidigare beskrivit i studien kan kulturbegreppet innehålla och omfatta det mesta som har med samhälle och språk att göra. " (Ljungberg 2005, s. 4) Kulturbegreppet i sig kan alltså ses som väldigt stort och innefatta många delar i samhället, detta kan ses som en förklaring till att flera av pedagogerna förklarade mångkultur utifrån kulturbegreppet. Mångkultur förklarades av två pedagogerna att de också kan rymma olika livsstilar som exempelvis musikstil och idrottsintresse och när dessa möts blir de representanter för olika kulturer som bildar ett mångkultursmöte. I likhet med förklaring av mångkultur utifrån kulturbegreppet ryms också den ovan givna förklaringen med olika livsstilar som kan ses som ett exempel på olika kulturella yttringar i samhället.

Fenomenet mångkultur förklarades av pedagogerna med hjälp av en demografisk beskrivning som syftar till att olika kulturer möts inom en viss begränsad landyta. "(Westin 1999, s. 24)

Men de som var gemensamt för alla var att de beskrev mångkultur ur en positiv vinkel men att de fanns en otydlighet och svårighet i svaren att ringa in vad exakt mångkultur var och det fanns flera tankar fanns om vad mångkultur kan vara. Något jag förväntat mig att jag skulle möta mer i mötet med pedagogerna var att de inte i så stor utsträckning hade tänkt och reflekterat kring mångkultur. Till min förvåning var det genomtänka och långa svar kring deras syn på mångkultur, även om de fanns en svårighet att ringa in fenomenet.

7.1.2 Tema 2: Lärarrollen i relation med mångkultursarbete:

Vid frågan om hur de har erfarenhet av att jobba med mångkultur i sin undervisning, var de flera av pedagogerna som uttryckte en osäkerhet och tveksamhet om de jobbade med mångkultur. Efter en stunds reflekterade och funderande kom de flesta fram till att de indirekt via att jobba med värdegrund, lyfta individen och mänskliga rättigheter jobbade man för mångkultur, men inte direkt i den utsträckningen som skulle behövas.

I läroplanen Lpo94 beskriver Eklund hur den enskilde individens ansvar specifikt lyfts och att det finns ett större fokus mot individen i större grad än mot kollektivet. (Eklund 2003, s. 253) Flera av de intervjuade pedagogerna har varit verksamma pedagoger länge och jobbat i större utsträckning med Lpo94 än Gy11. Detta kan ses som en förklaring till varför individen i större utsträckning än kollektivet lyfts i intervjuerna.

Flera av pedagogerna menade att genom klassrumsundervisningen finns det möjligheter att jobba mångkulturellt genom att plocka in olika elevers bakgrunder och erfarenheter, en av pedagogerna lyfte att hon som språklärare automatiskt jobbar på ett mångkulturellt sätt då hon förflyttar sig till andra kulturer genom sin undervisning. Att dra nytta av elevers bakgrunder och erfarenheter i undervisningen kan ses ur ett sociokulturellt perspektiv som grunden för lärandet. Då det i mötet med andra människor som man utvecklas och lär sig, samt att desto mer som upplevts ju mer utvecklas blir fantasin och lärandet. (Vygotskij 1995, s. 20) En pedagog svarade att det kunde vara problematiskt att lyfta in elevers bakgrund och att alltid ska vara på elevens villkor så det inte orsakar ett trauma.

Två pedagoger uttryckte att avsaknad av språkliga kunskaper kan vara ett hinder för elevernas utveckling. Som tidigare beskrivit är språket det i de sociokulturella perspektivet ett av de viktigaste redskapen för att få tillgång och utnyttja den kollektiva kunskapen som finns i samhället. (Säljö 2005, s. 43) Bristande språkkunskaper beskrivs av en av pedagogerna som anledningen till att elever hamnar efter och blir osynliga i klassrummet. Om det finns bristande språkkunskaper kan lätt den kulturella kontexten bli svår att förstå enligt det sociokulturella perspektivet. Under intervjun uttrycker en av pedagogerna att avsaknaden av språk kan vara ett hinder för lärandet men att det inte har med kulturen att göra. Men utifrån ett sociokulturellt perspektiv är tillgången till språket och förståelsen för den kulturella kontexten du befinner dig i av stort värde för lärandet. Om du inte har språket som verktyg kan du inte utvecklas dina kognitiva förmågor på ett korrekt sätt och utveckla ditt lärande i mötet med andra. (Säljö 2005, s. 81)

Den sociokulturella synen på lärande kan sättas i relation Gy11 som beskrivit tidigare uttrycker att elever ska kunna samspela i interaktionen med andra människor och ha respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia och samtidigt kunna leva sig in i den andre individens. (Gy11, s. 11)

En av anledningarna som gavs till varför man inte jobbade mer mångkulturellt var för att skolan inte hade haft det fokuset och att tiden inte räcker till. Som Eklund beskriver är mångkultur ett tema i skolans värdegrundsarbete som går att prioritera högt eller lågt, i och med att mångkultur som jag redovisat tidigare oftast blir förknippat med "invandrar" och "invandrarskolor" kan de eventuellt ses som en förklaring till varför skolan inte har ett mer tydligt förankrat mångkultursarbete.

Två av pedagogerna uttryckte att när de jobbat med mer mångkultursarbete på skolor där de upplevt att skolorna varit mer mångkulturella. Elevsammansättningen var mer kulturell och etnisk blandad då uttrycker pedagogerna i intervjuerna. En pedagog beskriver att hon jobbade mer mångkulturellt då hon var lärare på en flyktingförläggning, men att när hon i dag undervisar i tekniska ämnen inte har samma möjlighet att jobba med mångkultur.

Som Gruber beskriver kommer mycket av diskussionen om en mångkulturell skola på policynivå och i praktiken handla om hur den etniska sammansättningen ser ut. (Gruber 2008, s. 50-51) Mångkulturellt arbete associeras oftast med "invandrarelever" och "invandrarskolor". Den generella synen på mångkulturellt arbete i skolan har präglats länge av en realisering av mångkultur i styrdokumentet som till största del omfattar "invandrarelever". (Gruber 2008, s. 50) Därför är de inte konstiga att pedagogerna i intervjuerna gör kopplingar till att jobba mångkulturellt i skolan innefattar mer etniskt nationellt blandade klasser.

7.1.3 Tema 3: Skolans arbete med mångkultursarbete;

Genomgående under intervjuerna var att under samtalet om mångkultur pratade pedagogerna om att se individen och jobba för tolerans och acceptans, som jag lyft tidigare. Detta kan ses som ett resultat av att mångkultursarbete som fokus i sig inte är väl förankrat i skolans värdegrundsarbete, istället väljer man och lyfta värdegrundstemat. Under intervjuerna lyfte flera av pedagogerna avsaknaden av förankring av mångkultursarbete i skolan. Som jag behandlat tidigare i studien lyfter Hällgren et al., problematiken med att införa det

mångkulturella arbetet på skolorna utan tydliga instruktioner och förhållningar på hur detta skall ske.(Hällgren et al., 2006)

Tidsaspekten fanns också med som en förklaring till varför man inte jobbade mer med mångkultursarbete i skolan.

8. Slutsatser

Upplevelsen av fenomenet mångkultur är att det råder flera olika uppfattningar om mångkultur, som Andersson och Sander beskriver är det mångkulturella begreppet svårtolkat och har en hög realitet.(Andersson & Sander 2005)

Det har jag har kunnat se i min studie är att mångkultursarbetet inte är väl förankrat i skolverksamheten efter givna arbetsstrukturer och förhållningssätt. Men att pedagogerna i sin undervisning menar att de jobbar med mångkultur genom att lyfta individen, tolerans och allas lika värde exempelvis, även om att de uppger att de saknar arbetsstrukturer och förhållningssätt till arbetet. Samt att när de finns möjlighet eller när det ges tillfälle går att plocka in olika elevers bakgrunder och erfarenheter och på det sättet lyfta det mångkulturella arbetet i skolan.

Med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet uppfattar jag hos pedagogerna flera brister i det mångkulturella arbetet. Bristande språkkunskaper hos eleverna anges som en viktig faktor till att inte kunna möta alla eleverna och utveckla lärandet.

Betoningen på mötet mellan olika individer och möjligheten att plocka in elevers olika bakgrunder och erfarenheter i undervisningen i intervjuerna anser jag visar på ett sociokulturellt lärandesyn hos pedagogerna. I intervjuerna uppger flera av pedagogerna att de skulle vilja använda sig mer av elevernas bakgrunder och erfarenheter än vad de gör idag.

Med det sociokulturella perspektivet som utgångspunkt och fenomenet mångkultur i fokus ser jag en stor vinst vid att i skolan i större utsträckning kommer använda sig av individers olika bakgrunder och erfarenheter. För att sin tur resultera och skapa en kreativ och rik miljö som stimulerar det livslånga lärandet i enlighet med det sociokulturella perspektivet.

Resultatet i sig visar på att de är av stor vikt att öka kunskapen om hur man kan jobba med mångkultur i skolan. Pedagogerna lämnas ensamman i sitt arbete med tolkning och prioritering av de olika målen som finns i styrdokumentet. För att undvika att vissa värdegrundsämnen och teman hamnar enbart under speciella "temadagar" behövs mer utarbetade strukturer och förhållningssätt ifrån skolverket och andra styrande organ.

Mitt syfte och min metod i relation till min teoretiska bakgrund anser jag stämmer väl överens. Empirin i studien pekar på att pedagogernas uppfattningar om fenomenet mångkultur är spridd och att mångkultursarbetet saknar en tydlig förankring i skolverksamheten, som styrks av tidigare forskning. Pedagogerna själva uttrycker att de jobbar med mångkultur genom att lyfta individens värde, tolerans och de mänskliga rättigheterna men att det saknas ett tydligt förhållningssätt och arbetsstrukturer kring mångkultur.

Jag anser att mitt resultat är rimligt, då min studie bygger på tidigare forskning som visar på kumulativt. Kritik som kan riktas mot min studie att generaliserbarheten anses vara för låg, ett större representativt urval hade ökat den externa validiteten. Men som jag beskriver tidigare har jag inte som avsikt att dra större generaliserade slutsatser, utan istället rikta in mig på en vald skola och jämföra pedagogernas uppfattningar där då de vistas i samma skolmiljö och kultur.

8.1 Relevans för lärarprofessionen

Skolans arbete, mål och visioner för en social kulturell mötesplats i samhället där lusten för ett livslångt lärande skall utvecklas gör att mitt syfte och mina forskningsfrågor är av högsta relevans för lärarprofessionen. . (Gy11, s. 5) För att skolan skall kunna fungera som en social och kulturell mötesplats är de av allra högsta vikt att undersöka hur pedagoger upplever fenomenet mångkultur och hur de behandlas i skolverksamheten.

Resultatet i min studie visar på att uppfattningen kring fenomenet mångkultur är spridd och mångkultursarbetet är inte väl förankrat i skolverksamheten. ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.” (Gy11, s. 5)

För att skolan ska klara av att nå upp till visionen om värdet av kulturell mångfald, är det av stor vikt att öka kunskapen kring hur pedagoger upplever mångkultursarbete i skolverksamheten.

8.2. Fortsatt forskning

Diskussionen om mångkultur i skolan har mestadels handlat om språkinläring men har nu under senare år kommit att bli mer komplext och en större syn på fenomenet mångkultur i sig har utvecklats. (Hällgren et al., 2006).

Men för att det större perspektivet på mångkulturellt arbete ska få genomslag i skolan tror jag det är av yttersta vikt att det kommer mer tydliga arbetsstrukturer och förhållningssätt på hur skolan ska jobba med fenomenet mångkultur. Detta för att komma ifrån fokuset på mot enbart språkinläring och mångkulturs problematik som riktas emot "invandrarskolor". Som förslag på fortsatt forskning tror jag det är av hög relevans att forska vidare på pedagogers och elevers upplevelser av mångkultur för att sedan utveckla generella arbetsstrukturer och förhållningssätt till mångkultursarbete.

9. Litteraturlista;

- Bakhtiari, Marjaneh: *Kalla det vad fan du vill*, Stockholm: Ordfront, 2005
- Brantefors, L. (2011). *Kulturell fostran: En didaktisk studie av talet om kulturella relationer i texter om skola och utbildning*. Diss. (sammanfattning) Uppsala : Uppsala universitet, 2011. Uppsala
- Brodow, U. (2003). *Lära över gränser: Internationella kontakter i den svenska grundskolan i ett skolutvecklingsperspektiv*. Doktorsavhandling, Karlstads universitet, Institutionen för utbildningsvetenskap.
- Eklund, M. (2003). *Interkulturellt lärande: intentioner och realiteter i svensk grundskola sedan 1960-talets början*. Diss. Luleå : Luleå tekniska univ., 2003. Luleå.
- Hermele, K. (2006). *Global utveckling. Innebörder och utmaningar för den globala pedagogen*. Stockholm: Den Globala Skolan.
- Gerle, E. (1999). *Mångkulturalism för vem?: debatten om muslimska och kristna friskolor blottlägger värdekonflikter i det svenska samhället : [om Sverige i förändring]*. Nora: Nya Doxa.
- Gerle, E. (2000). *Mångkulturalismer och skola?: [från Utbildningsdepartementets värdegrundsprojekt]*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Gruber, S. (2008). *När skolan gör skillnad: skola, etnicitet och institutionell praktik*. (1. uppl.) Stockholm: Liber
- Hällgren, Camilla, Granstedt, Lena & Weiner, Gaby (2006). *Överallt och ingenstans- mångkulturell och antirasistiska frågor i svensk skola*. Myndigheten för skolutveckling, Forskning i fokus nr32. www.skolutveckling.se/
- Lahdenperä, P. (red.) (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Ljungberg, Caroline (2005): *Den svenska skolan och det mångkulturella en paradox?* Malmö: Malmö studies in International Migration and Ethnic Relations No 4. Linköping: Linköping Studies in Art and Science No 329.

- Lgr 80. Läroplan för grundskolan 1980. Allmän del. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Utbildningsförlaget. Lgy 70. Läroplan för gymnasieskolan 1970. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Liber Utbildningsförlaget.
- Orlenius, Kennert (2001): *Värdegrunden - finns den?* Stockholm: Runa
- Roth, H.I. (1998). *Den mångkulturella parken: om värdegemenskap i skola och samhälle*. Stockholm: Statens skolverk.
-
- Runfors, Ann, *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar: en studie av hur invandrarskap formas i skolan*, Prisma, Diss. Stockholm: Univ., 2003, Stockholm, 2003
- Skolkommittén. (1996). *Krock eller möte om den mångkulturella skolan : delbetänkande /*. Enskede: TPB.
- Skolverket. (1996). *Långt borta och nära. Läroplanerna och internationaliseringsbegreppet*. Stockholm: Liber.
- Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011 (Gy11)*
- Språk- och kulturarvsutredningen (1983). *Olika ursprung - gemenskap i Sverige: utbildning för språklig och kulturell mångfald : huvudbetänkande*. Stockholm: Liber/Allmänna förl..
- Svensson, P. & Starrin, B. (red.) (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Sverige. Diskrimineringsombudsmannen (2012). *Lika rättigheter i skolan: handledning*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen (DO).
- Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik (1997). Stockholm: Regeringskansliet. (Regeringens proposition, 1997/98:16).
- Sverige. Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet: Lpo 94, anpassad till att också omfatta förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Utbildningsdep., Regeringskansliet.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

- Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
- Westin, C. (1999). *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER - Internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Socialstyr..

12. Bilagor

I detta avsnitt bifogas de användes i arbetet.

Intervjuguide

Namn

Ålder

Kön

ämnen

Antal år som verksam lärare

Kategori 1: Upplevelsen(förståelse) kring mångkultur

Vad tänker du/uppfattar kring fenomenet mångkultur?

Har du några erfarenheter kring att jobba "mångkulturellt" eller med mångkulturella möten som lärare?

Beskriv dina klasser och elever utifrån ett mångkulturellt perspektiv?

Kategori 2: Lärarrollen i relation med mångkultur:

Vilka kompetenser tror du är bra att ha som lärare i ett mångkulturellt arbete?

Har mångkultursarbete en central del i skolan?

Är det möjligt att i undervisningen utgå ifrån elevers olika bakgrunder och preferenser?

-En trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.

Arbetar man med att skapa en dialog eller diskussion om elevernas egen identifikation och identitetsutveckling i klassrummet?

Kategori 3: Skolan som plattform/organisation för mångkultur

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. (Lgy11).

-Kan eller arbetar skolan för att skapa verktyg till eleven så den kan fungera i ett mångkulturellt samhälle? (Koppla till kursplanen).

Finns det något arbete i skolan för att skapa mångkulturella/interkulturella möten?

Lokala arbetsplaner?

Är det något du skulle vilja förtydliga, eller som du tycker man ska belysa mer?